

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduste instituut
Haridusteadus (humanitaarsed) õppekava

Mart Kimmel

VABATAHTLIKU TEGEVUSE MOTIIVID TARTU ÜLIKOOLI

VABATAHTLIKE HINNANGUL

bakalaureusetöö

Juhendaja: Kristi Kõiv

Läbiv pealkiri: Vabatahtliku tegevuse motiivid

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Kristi Kõiv (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees: Sirje Pihlap (lektor)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2013

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Teoreetilised lähtekohad	4
2.1 Vabatahtliku tegevuse mõiste	4
2.2 Vabatahtliku tegevuse motiivid funktsionalistlikus paradigmas ning vabatahtlike tüpoloogia	5
2.3 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed perekonnaseisuga ning üldise staažiga	7
2.4 Vabatahtliku tegevuse olulisus ning rahulolu vabatahtliku tegevusega	8
2.5 Vabatahtlikuna Tegutsemise Funktsioonide Küsimustik	9
2.6 Vabatahtlik tegevus Tartu Ülikoolis	10
3. Metoodika	11
3.1 Valim	11
3.2 Mõõtevahendid	12
3.3 Protseduur	13
4. Tulemused	15
4.1 Taustandmete kirjeldav osa ning vabatahtliku tegevuse motiivide seosed taustandmetega	15
4.2 VTFK alaskaalade üldnäitajad	21
4.3 Esimene hüpotees	23
4.4 Teine hüpotees	23
5. Arutelu	24
Kokkuvõte	28
Summary	29
Tänuõnad	30
Autorsuse kinnitus	31
Kasutatud kirjandus	32
Lisad	

1. Sissejuhatus

Vabatahtlik tegevus on tegevus, mida tehakse vaba tahte alusel ning ilma otsest tasu nõudmata selle tegevuse tegemise eest (Surva, 2009). Soovitusena erinevatele organisatsioonidele on pakutud välja, et vabatahtlikutele tuleb määrata taolised tegevused, mis on kooskõlas vabatahtliku tegevusega tegutsemise motiiviga või motiividega (Marta & Pozzi, 2006). Vabatahtliku tegevuse motiivide väljaselgitamine võib tõhustada vabatahtliku valikuid vabatahtliku tegevusega alustamisel.

Uurimistöö teema valikul avaldas mõju isiklik huvi. Tegeledes iganädalaselt vabatahtliku tegevusega, mis keskendub üliõpilaste vabatahtliku tegevuse koordineerimisele, on oluline teada, missugused võivad olla need vabatahtliku tegevuse motiivid, mis reaalselt panevad Tartu Ülikooli üliõpilasi tegutsema vabatahtliku tegevusega.

Uurimistöö aktuaalsus seisneb selles, et välja selgitada Tartu Ülikooli kui ühe konkreetse kõrgkooli esindajate vabatahtliku tegevusega tegelevate üliõpilaste vabatahtliku tegevuse motiivid. Lisaks sellele võib leida vastuse, kuidas kaasata vabatahtlikusse tegevusse üliõpilasi, eriti õpetajaks saavaid üliõpilasi, kes on oma tulevastele õpilastele abistava käitumise, sealhulgas prosotsiaalse käitumise eeskujuks.

Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada vabatahtliku tegevuse motiivid ning vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtlike demograafiliste näitajatega (vabatahtliku üldine staaž, vabatahtliku perekonnaseis) Tartu Ülikooli vabatahtlike hinnangul.

Lähtuvalt uurimistöö eesmärgist on püstitatud järgmised hüpoteesid: 1) sotsiaalsus motiiv ja väärtused motiiv vabatahtliku tegevuses on positiivselt seotud vabatahtliku tegevuse üldise staažiga; 2) karjäär motiiv vabatahtliku tegevuses on positiivselt seotud vabatahtliku tegevuse olulisusega.

Uurimistöö põhitekst koosneb viiest osast: sissejuhatus, teoreetilised lähtekohad, meetoodika, tulemused ning arutelu.

2. Teoreetilised lähtekohad

2.1 Vabatahtliku tegevuse mõiste

Vabatahtlik tegevus on tegevus, mida tehakse vaba tahte alusel ning ilma otsest tasu nõudmata selle tegevuse tegemise eest (Surva, 2009).

Vabatahtliku tegevuse defineerimisel võib olla käitumis-keskne, sellisest lähenemisest tuleneb, et vabatahtlikus tegevuses nähakse teatud abistava käitumise erivormi (Omoto & Snyder, 1995), mille olulisteks tunnusteks on etteplaneeritus, enda prioriteetide seadmine, isiklike huvide ja oskuste sobitamine omavahel (Benson et al., 1980). Abistav käitumine on käitumine, mille alla kuuluvad abi andmise ja abi pakkumise võimalused (Bierhoff, 2002, viidatud Kõiv, 2003 j). Prosotsiaalne käitumine on osa abistavast käitumisest, mis on suunatud tahtlikult sellele, et kellegi teise inimese olemist ning tegevust parandada sotsiaalses situatsioonis, omades sealjuures omakasupüüdlikke ja egoistlikke motiive (Bierhoff, 2002, viidatud Kõiv, 2003 j). Prosotsiaalse käitumise motiiviks võib olla nii egoism, mille puhul aidatakse kedagi sellepärast, et tahetakse saada isiklikku kasu; kui ka altruism, mille puhul võivad olla motiivid egoistlikud (Batson, Van Lange, Ahmad & Lishner, 2003). Altruism puudub puhtal kujul, sest iga prosotsiaalset käitumisakti mõjutab kaudselt või otseselt mõni egoistlik motiiv (Smith & Mackie, 2007, viidatud Vainomäe, 2010 j).

Vabatahtliku tegevuse puhul tegutsetakse pikaajaliselt abistava käitumise vormis, kusjuures kasulik on selline käitumine eelkõige teisele inimesele (Benson et al., 1980) ning sageli on vabatahtlik tegevus organiseeritud kujul (Penner, 2002).

Vabatahtlikku tegevust võib käsitleda majandus-keskse paradigmana, mille puhul hulk inimesi aitab ilma otsest majanduslikku tasu nõudmata teisi inimesi teatud tegevuses, kusjuures vabatahtlik tegevus on tõhus mehhanism kulude kokkuhoidmise poliitika ühiskonnale (Houle, Sagarin, Kaplan, 2005). Taolist majandus-keskset lähenemist on tähele pannud huvigrupid ühiskonnas, näiteks erasektoris tegutsevad ettevõtted, kes loovad enda ettevõtte inimkapitalile toetudes mittetulundusühingu, mille kaudu läbi viia pikaajaliselt vabatahtlikku tegevust. Samas on nähtud majanduskeskselt vabatahtlikus tegevuses ka kulu, seega selgitatakse, et vabatahtlik tegevus tekitab igapäevaelus lisakulutusi nii ajaliselt kui ka majanduslikult ning tekitab ka lisapingeid – need aspektid peaksid töötama vabatahtliku tegevusega tegelemise vastuargumentidena (Smelser & Baltes, 2001, viidatud Kuusemäe,

2012 j). Vaatamata lisakulutustele ja lisapingetele, on inimesed nõus tegelema vabatahtliku tegevusega.

Vabatahtliku mina-kesksest lähenemist uurides on leitud, et vabatahtlik tegevus kasvatab ja õhutab vabatahtliku üldist enesehinnangut ning enesetõhusust, mis on olulised vabatahtliku pikaajaliseks tegutsemiseks antud mittetulundusühingus (Hart & Fegley, 1995).

Lisaks mina-kesksele lähenemisele on oluline ka pere-keskne lähenemine, see tähendab, et vabatahtliku tegevuse puhul on tegemist tegevusega, mille objektideks ei ole vabatahtliku enda perekonna (või suguvõsa) liikmed (Vene, 2005).

Vabatahtlik tegevus on etteplaneeritud selgelt, sealhulgas inimesed kaalutlevad ja analüüsivad oma valikuid enne seda, kui alustatakse vabatahtliku tegevusega; lisaks on vabatahtlik tegevus kui mittekohustuslik aitamine (Penner, 2004).

2.2 Vabatahtliku tegevuse motiivid funktsionalistlikus paradigmas ning vabatahtlike tüpoloogia

2.2.1 Funktsionalistliku paradigma olemus. Vabatahtliku tegevusega tegelevate isikute ehk vabatahtlike motiveerituse puhul on levinud teemakohastes teaduspublikatsioonides kaks erinevat paradigmat – esimeseks on funktsionalistlik paradigma (Omoto & Snyder, 1995; Clary et al., 1998; Clary & Snyder, 1991; Clary & Snyder, 1999; Smith, Burner & White, 1956, viidatud Clary et al., 1998 j; Katz, 1960, viidatud Clary et al., 1998 j); teiseks on rolli identiteedi paradigma (Callero 1985; Callero, Howard & Piliavin, 1987; Grube & Piliavin, 2000).

Funktsionalistlikus paradigmas, mis on aluseks ka antud uurimistöole, on tsentraalseteks süsteemiosadeks eelkõige vabatahtliku tegevusega tegutsemise aspektid seonduvalt motivatsiooniga. Varasemate uurimistööde käigus on loodud Vabatahtlikkuse Protsessi Mudel, milles vabatahtliku tegevuse eelstaadiumis pööratakse tähelepanu vabatahtliku sotsiaalsetele ning personaalsetele motivatsioonidele, mis saavad olla võimalikeks mõjutajateks kellegi otsustusprotsessi jõudmisel sinnamaani, et hakata otsima vabatahtliku

tegevusega tegelevaid organisatsioone, näiteks mittetulundusühinguid (Omoto & Snyder, 1995).

Motivatsiooni on käsitletud enesemääratlemise teooria alusel kui inimese käitumise põhjust ning liikumapanevat jõudu püüdlisel enda seatud eesmärgi poole (Deci & Ryan, 1985, viidatud Ryan & Deci, 2000 j). Motivatsioon jaguneb enesemääratlemise teooria alusel kaheks: a) sisemine motivatsioon, mille puhul inimene on motiveeritud sisemiselt teatud tegevuse tegemiseks, sest saab tollest tegevusest naudingut (Deci & Ryan, 1985, viidatud Ryan & Deci, 2000 j); b) välimine motivatsioon, mille puhul inimene on motiveeritud teatud tegevuse tegemiseks, kuid inimene ei saa tollest tegevusest otseselt naudingut (Ryan & Deci, 2000); eesmärgiks võib olla välimine kasu või negatiivsete tagajärgede tekkimine tegevuse mittesooritamisel (Zenzen, 2002, viidatud Mägi, 2012 j).

Funktsionalistlikus paradigmas kehtib vabatahtliku subjektiivne hinnang, see tähendab, et indiviid alustab vabatahtlikuna tegutsemist teatud kindlatel motiividel, et teostada vabatahtliku tegevuse kaudu enda konkreetseid eesmärke ning rahuldada enda vajadusi (Omoto & Snyder, 1995; Clary et al., 1998). Üheks laialdasemalt kasutatavamaks andmekogumisinstrumentiks funktsionalistlikus paradigmas on Volunteer Functions Inventory ehk lühendina VFI (Clary et al., 1998).

2.2.2 Vabatahtlike tüpoloogia. Ühiskonnas, kus inimene ise on sotsiaalne struktuur, on oluline nn altruistlik individualism, sest üksikisik on seotud oma elu sotsiaalsete aspektidega. Modernse ühiskonna mittelagunemiseks ning terviku moodustamiseks on vaja inimesel tegeleda vabatahtliku tegevusega (Beck & Beck, 2002). Sellega seonduvalt on vabatahtlikke tüpologiseeritud järgmiselt: 1) vabatahtlikud, kes on pühendunud jäägitult vabatahtlikule tegevusele ning on alati valmis täitma neile antud ülesandeid; 2) vabatahtlikud, kes tegutsevad vabatahtliku tegevusega eelkõige oma maine pärast, sealjuures ei ole nende jaoks oluline organisatsioon ning vabatahtliku tegevuse üldine sisu; 3) vabatahtlikud, kellest sõltub teatud organisatsiooni üldine edu ning organisatsiooni eesmärkide tõhus täitmine (Kotler & Andreasen, 1996, viidatud Surva, 2009 j).

2.3 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed perekonnaseisuga ning üldise staažiga

2.3.1 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed perekonnaseisuga. Vabatahtliku tegevusega tegelejatel ehk vabatahtlikel on mitmeid erinevaid suhteliike erinevate sotsiaalsete agentidega, näiteks oma vanematega (ligimesearmastus), eakaaslastega (sõprus; romantilised suhted). Lähenedes vabatahtlikule tegevusele perekonnaseisu alusel, on võimalik uurida, kas (ja kuidas) vabatahtlike suhted eakaaslastega ehk nende perekonnaseis (vallaline, abielus/ vabaabielus, mingi muu) on seotud vabatahtliku tegevuse motiividega. Perekonnaseis on oluline täiustuse motiivis, karjääri motiivis ning arusaamise motiivis (Kuusemäe, 2012).

2.3.2 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed üldise staažiga. Vabatahtlik tegevus on pikajaline ning sageli organiseeritud kujul tegevus; toetudes pikajalisele ning seotusele organiseeritud kujul tegevusega, on võimalik uurida vabatahtliku tegevuse motiivide seoseid vabatahtliku üldise staažiga. Vabatahtliku üldine staaž tähendab seda, et kui kaua on vabatahtlik tegutsenud vabatahtliku tegevusega; seejuures toetudes vabatahtliku enesekohasele hinnangule. Selleks, et alustada ning jätkata tegutsemist vabatahtliku tegevusega, peavad inimesel olema teatud motiivid (isegi kui vabatahtlik ise ei ole teadvustanud endale neid motiive), näiteks väärtuste motiiv ja karjääri motiiv (Houle et al., 2005).

Vaatamata altruistlikule faktorile, mis on olulisim faktor alustamiseks tegutsemist vabatahtliku tegevusega, on vabatahtliku peamiseks motiiviks hoopis enesehuvist tulenev motiiv, sealhulgas karjääri motiiv (Winniford, Carpenter, Grider, 1995; Akintola, 2010).

See-eest leidub vastupidiste uurimistulemustega teadustöid, mille järeldusena on toodud välja, et karjääri motiiv on seotud negatiivselt vabatahtliku tegevuse üldise staažiga (Finkelstein, Penner & Brannick, 2005).

2.4 Vabatahtliku tegevuse olulisus ning rahulolu vabatahtliku tegevusega

2.4.1 *Vabatahtliku tegevuse olulisus.* Vabatahtliku tegevuse puhul on sageli mõistetav tolle olulisus kodanikuühiskonna tasandil, see tähendab, et tänu vabatahtlikule tegevusele on tähelepanu pööratud teatud probleemile või lahendatakse teatud probleem, millega riik või inimrühm ei ole tulnud toime omade vahenditega, eelkõige finantsiliste vahenditega (Stukas, Worth, Clary, Snyder, 2009). Lisaks sellele aitab vabatahtlike kaasamine vähendada huvigruppide kulutusi, näiteks heakorra loomisele, sest tänu vabatahtlikele, kes teevad teatud tegevust ilma otsest tasu nõudmata selle tegevuse tegemise eest, tehakse taoline tegevus väheste kulutustega, näiteks heakorraaktsiooni „Teeme Ära“ raames.

Uuringu „Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis“ vastanute vastustele toetudes, toodi välja uurimistulemustena, et 78% vastanute hinnangul on vabatahtlik tegevus ühiskonna arengule ja inimese kui indiviidi arengule oluline ja vajalik; see-eest 38% vastanute hinnangul väärtustab vabatahtlikku tegevust Eestis avalik võim ehk avalik sektor (Möller, Ender, Mänd, 2009).

2.4.2 *Rahulolu vabatahtliku tegevusega.* Vabatahtliku tegevuse puhul on oluline vabatahtliku enesekohane hinnang enda vabatahtlikule tegevusele ehk vabatahtliku tegevuse rahulolule antav hinnang. Vabatahtlikkuse Protsessi Mudelis on kolm peamist staadiumi, milles kogemuste staadiumi keskmeks on kaks omadust, mida saab kasutada vabatahtliku kogemuste selgitamiseks – need on rahulolu ning organisatsiooniline integratsioon (Omoto & Snyder, 1995).

Vabatahtlikud, kes on rahul enda vabatahtliku tegevusega ning teevad seda kui rahulolu pakkuvat tegevust, suudavad püsida pikaajaliselt vabatahtliku tegevuse juures (Omoto & Snyder, 1995). Rahulolu, vabatahtlike hinnangute alusel, on peetud pikaajalise vabatahtliku tegevuse etteennustajaks, see tähendab, et rahulolu vabatahtlikus tegevuses on üheks oluliseks aspektiks, mis mõjutab vabatahtliku pikaajalist vabatahtliku tegevusega tegutsemist organisatsioonis, näiteks töötamist varjupaiga tingimustes (Finkelstein, 2008).

2.5 Vabatahtlikuna Tegutsemise Funktsioonide Küsimustik

Vabatahtlikuna Tegutsemise Funktsioonide Küsimustik (edaspidi VTFK) väljatöötamisel on toetunud traditsioonilistele funktsionalistliku paradigma esindajatele (Smith et al., 1956, viidatud Clary et al., 1998 j; Katz, 1960, viidatud Clary et al., 1998 j). VTFK-s on motiivid jagatud, toetudes nende üldisele olemusele, kuute erinevasse alaskaalasse, mis on järgmised: 1) VTFK Sotsiaalsus alaskaala – suhted teiste indiviididega, see tähendab, et vabatahtlik tegevus annab võimaluse olla koos lähedastega ning lisaks sellele teha tegevusi, mis on eelistatud oluliste teiste poolt; 2) VTFK Väärtused alaskaala – seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast; 3) VTFK Täiustus alaskaala – seotud ego-põhise lähenemisega, see tähendab, et oluline on inimese ego seotus afektiga; lisaks on leitud, et see alaskaala vallandab vabatahtlikel ka teatud ego tõusmise ning ego arenemise; 4) VTFK Karjäär alaskaala – seotud karjäärist saadavate kasudega, see tähendab, et vabatahtliku jaoks on oluline eelkõige vabatahtlikust tegevusest saadav sotsiaalne kapital ning kogemused, mida ta saab kasutada tõhusalt oma praeguses/ tulevases karjääris; 5) VTFK Kaitsev alaskaala – seotud eelkõige ego funktsioneerimisega, see tähendab, et vabatahtlik kaitseb ja parandab vabatahtliku tegevuse abil enda personaalseid puudujääke ehk negatiivseid isiksuseomadusi; vabatahtlik püüab vähendada enda süütunnet seonduvalt tollega, et ta tunneb ennast rõõmsamalt kui osa teisi inimesi; 6) VTFK Arusaamine alaskaala – seotud eelkõige uute kogemuste õppimisega, see tähendab, et vabatahtlik saab vabatahtliku tegevuse kaudu rakendada neid teadmisi, oskusi ja võimeid, mida ta ei saa rakendada tõhusalt teiste tegevuste kaudu (Clary et al., 1998).

Varasemates uurimistöodes on selgunud, et karjääri motiiv on negatiivselt seotud vabatahtliku tegevuse üldise staažiga (Finkelstein, Penner & Brannick, 2005; Kuusemäe, 2012), see tähendab, et mida rohkem on vabatahtlikud motiveeritud vabatahtlikuna tegutsema karjääri edendamise eesmärgil, seda lühiajalisem on nende üldine staaž vabatahtlikus tegevuses. Soovituseks erinevatele organisatsioonidele on pakutud välja, et vabatahtlikutele tuleb määrata taolised tegevused, mis on kooskõlas vabatahtliku tegevusega tegutsemise motiiviga või motiividega (Marta & Pozzi, 2006).

2.6 Vabatahtlik tegevus Tartu Ülikoolis

Juriidilises dokumendis „Tartu Ülikooli arengukava 2009 – 2015“ pööratakse tähelepanu sellele, et Tartu Ülikool kaasab oma üliõpilasi otsustuskogudesse ja arendustegevustesse; lisaks soodustab Tartu Ülikool ka koostöös akadeemiliste organisatsioonidega ning teiste organisatsioonidega enda üliõpilaste ühiskondlikku aktiivsust (Tartu Ülikool, 2008).

Vabatahtliku tegevusega tegeletakse Tartu Ülikoolis mitmetes valdkondades, näiteks noortevaldkonnas, sotsiaalvaldkonnas ning kultuurivaldkonnas.

Tartu Ülikooli tasandil on loodud noortevaldkonnalise vabatahtliku tegevuse teostamiseks üliõpilaskonna organid, mille kõrgeim esindus- ja otsustusorgan on üliõpilaste poolt valitav 31-liikmeline Tartu Ülikooli üliõpilasesindus, mille põhipädevuseks on üliõpilaskonna esindajate määramine ülikooli nõuandvatesse kogudesse ja otsustuskogudesse (Tartu Ülikool, 2010). Tartu Ülikooli üliõpilasesindus on vabatahtliku tegevuse väljund, kus saada kogemusi tulevaseks tegutsemiseks noortevaldkonnas nii vabatahtliku tegevuse kujul kui ka mittewabatahtliku (ehk tasustatud) tegevuse kujul.

Sotsiaalvaldkonnas on võimalik tegeleda SA-s Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond juures vabatahtlike tegevuses. SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefondi missioon on äratada kaaskodanikes hoolivust ja tähelepanu kõige õrnemate ja nõrgemate suhtes. Lastefond pakub vabatahtlikele mitmeid tegevusväljundeid, näiteks SA Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond tutvustamist üritustel ning koostöö tegemist teiste heategevusfondidega (Lastefond, 2013).

Kultuurivaldkonnas on vabatahtliku tegevuse üheks tegevussuunaks Tartu Ülikoolis koorikultuuri traditsiooni edasikandmine ning edendamine, näiteks läbi MTÜ Tartu Akadeemiline Meeskoor, mille vabatahtliku tegevuse eesmärgiks on eelkõige koorilaulu viljelemine kõrgel kunstilisel tasemel, rahvusliku koorikultuuri arendamine, oma liikmete ja kuulajate esteetiline arendamine ning oma liikmete vaba aja sisustamine (Orav, 2012).

3. Metoodika

3.1 Valim

Uurimistöö valimiks on Tartu Ülikooli vabatahtliku tegevusega tegelevad üliõpilased. Valim moodustati süstemaatilise juhuvalimise alusel, see tähendab, et uurimistöö valimi leidmiseks otsiti vabatahtliku tegevusega tegelevate organisatsioonide kodulehekülgedelt või postiloenditest, millele uurimistöö autoril oli vaba juurdepääs, vabatahtliku tegevusega tegelevaid Tartu Ülikooli üliõpilasi. Juhuväljavõtuks tehti 471 võimalikust uuritavast koosnev nimekiri, kusjuures võimalike uuritavate paigutus nimekirjas oli juhuslik. Uuritavate võtmine valimisse toimus fikseeritud sammu abil, milleks oli iga kolmas inimene. Esimene uuritav valiti nimekirjast juhuslikkuse alusel. Uurimistöö valimiks tuli seega esialgselt 157 uuritavat.

Pärast küsimustike tagasiandmist ning autori uurimist, kas küsimustik vastab antud uurimistöö valimi nõuetele, selgus, et viie uuritava küsimustikud olid täidetud mittetäielikult ning ei vastanud uurimistöö valimi nõuetele. Uurimistöö valimiks tuli seejärel 152 uuritavat.

Küsimustikule vastanute seas oli naisi 110 (72,4% valimist) ning mehi 42 (27,6%). Vastanute keskmine vanus oli 21,9 aastat. Vastanute vanuse sagedus ning vanuse jaotus protsentuaalselt on toodud Tabelis 1.

Tabel 1. Vanuse sagedus vastanutel ning vanuse jaotus protsentuaalselt (%) vastanutel.

Vanus (aastates)	Vanuse sagedus vastanutel	Vanuse jaotus % vastanutel
19	4	2,6
20	27	17,8
21	38	25,0
22	39	25,7
23	24	15,8
24	7	4,6
25	5	3,3
26	4	2,6
27	2	1,3
28	1	0,7
30	1	0,7
Kokku	152	100,0

3.2 Mõõtevahendid

Uurimistöös kasutati andmekogumisinstrumentina kirjalikku küsimustikku Volunteer Functions Inventory (Clary et al., 1998; VFI), mille kohandas eesti keelde Kuusemäe (2012), pannes küsimustikule nimetuseks Vabatahtlikuna Tegutsemise Funktsioonide Küsimustik (edaspidi VTFK). Käesoleva uurimistöö autoril on olemas luba, küsimustiku kohandajalt, küsimustiku kasutamiseks käesoleva uurimistöö raames.

VTFK on originaalversioonis (Clary et al., 1998) kolmekümnest väitest koosnev küsimustik, mis sisaldab endas kuut alaskaalat vabatahtlike motiivide kohta: a) VTFK Sotsiaalsus alaskaala, kus on viis väidet; b) VTFK Väärtused alaskaala, kus on viis väidet; c) VTFK Täiustus alaskaala, kus on viis väidet; d) VTFK Karjäär alaskaala, kus on viis väidet; e) VTFK Kaitsev alaskaala, kus on viis väidet; f) VTFK Arusaamine alaskaala, kus on viis väidet.

Kohandatud eestikeelne versioon (Kuusemäe, 2012) on kahekümne viiest väitest koosnev skaala, sest väited – „Ma saan teha midagi selle heaks, mis on minu jaoks oluline“ (VTFK Väärtused alaskaala); „Vabatahtlik tegevus on üheks võimaluseks leida uusi sõpru“ (VTFK Täiustus alaskaala); „Vabatahtliku töö tegemine aitab mul vähendada süütunnet, et olen õnnelikum kui paljud teised“ (VTFK Kaitsev alaskaala); „Ma õpin sügavamalt tundma seda, mille heaks töötan“ (VTFK Arusaamine alaskaala); „Vabatahtlik tegevus võimaldab mul õppida läbi otsese praktilise kogemuse“ (VTFK Arusaamine alaskaala) – näitasid Kuusemäe (2012) andmeanalüüsi tulemusena madalat reliaablust, mida osade väidetega seonduvalt olid saanud oma uurimistöodes ka teised uurijad (Clary et al., 1998; Francis, 2009; Wu, Wing & Liu, 2009). Seega jaotuvad väited kuue alaskaala (uurimistöö küsimustik on toodud Lisas 1) vahel järgmiselt: a) VTFK Sotsiaalsus alaskaala, kus on viis väidet (2., 4., 6., 15., 19.); b) VTFK Väärtused alaskaala, kus on neli väidet (3., 8., 14., 16.); c) VTFK Täiustus alaskaala, kus on neli väidet (5., 11., 22., 23.); d) VTFK Karjäär alaskaala, kus on viis väidet (1., 10., 13., 18., 24.); e) VTFK Kaitsev alaskaala, kus on neli väidet (7., 9., 17., 20.); f) VTFK Arusaamine alaskaala, kus on kolm väidet (12., 21., 25.).

Käesolevas uurimistöös kasutatakse 25-väitelist küsimustikku, mis on 5-pallisel Likerti skaalal, kus vastusevariandid kodeeriti järgmiselt: 1 – Ei ole üldse oluline, 2 – Pigem ei ole oluline, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem on oluline, 5 – Väga oluline.

Olulisuse puhul kasutatakse 5-pallist Likerti skaalat, kus vastusevariandid kodeeriti järgmiselt: 1 – Ei ole üldse oluline, 2 – Pigem ei ole oluline, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem on oluline, 5 – Väga oluline. Rahulolu puhul kasutatakse 5-pallist Likerti skaalat, kus vastusevariandid kodeeriti järgmiselt: 1 – Ei ole üldse rahul, 2 – Pigem ei ole rahul, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem olen rahul, 5 – Väga rahul.

3.3 Protseduur

3.3.1 Uurimuse läbiviimine

Uurimuse läbiviimine toimus 11. veebruarist 2013 kuni 10. märtsini 2013. Uurimus viidi läbi individuaalse anketeerimisega, see tähendab, et uuritav oli koos uurijaga küsimustiku anketeerimisel, mille toimumiskoht lepiti kokku eelneva elektronkirjavahetusega uuritava ja uurija vahel. Vaatamata individuaalsele anketeerimisele, leidis ka viis uuritavat, kelle küsimustikud olid täidetud mittetäielikult, see tähendab, et taustandmeks olnud „praegune staaž organisatsioonis“ oli jäetud märkimata või märgitud null.

Uurimusele eelnes ka pilootuurimus 10. veebruaril 2013, mille käigus 15 vabatahtliku tegevusega tegelevat Tartu Ülikooli üliõpilast anketeerisid küsimustikku ning andsid seejärel tagasisidet seonduvalt küsimustikust arusaamisega. Pilootuurimuse tulemuseks oli, et küsimused olid uuritavatele mõistetavad.

Uurimuse viis läbi ainuisikuliselt antud uurimistöö autor, kusjuures küsimustik oli paber kandjal ning küsimustikku sai korraka teha üks uuritav, see tähendab, et tegemist oli individuaalse anketeerimisega. Uuritavale selgitati uurimistöö eesmärki, uurimistöö taustandmete sisu ning anketeerimiseks mineva aja pikkust (keskmiselt 15 minutit). Pärast küsimustiku kätte jagamist selgitati lühidalt uuritavale küsimustiku struktuuri ning anti edasi tänusõnad vabatahtliku tegevuse tegemise eest autori uurimistöö raames.

Uuritavatele selgitati, et nende vastused on anonüümsed ning neid kasutatakse selle uurimistöö raames. Uuritavate anonüümsus on tagatud sellega, et küsimustikul puudub uuritava nimi ning küsimustikku pole nummerdatud selle tegemise kronoloogilises järjekorras.

3.3.2 Uurimuse andmetöötlus

3.3.2.1 Uurimuse andmetöötluse põhimõtted. Uurimuse andmetöötlusel sisestati uuritavate küsimustike vastused andmetabelisse juhuslikus järjekorras. Uurimuse andmete sisestamiseks kasutati andmetöötlusprogrammi Microsoft Excel 2010 ning uurimuse andmete töötlemiseks kasutati andmetöötlusprogrammi IBM SPSS Statistics 20.

3.3.2.2 Uurimuse andmetöötlusmeetodid. Uurimuse andmetöötlusmeetoditena kasutati kirjeldavat statistikat (sagedustabeleid, varieeruvuse näitajaid, keskvaartuse näitajaid), monotoonse seose näitajat (Spearmani astakkorrelatsiooni), sisereliaabluse näitajat (Cronbachi Alpha´t).

4. Tulemused

4.1 Taustandmete kirjeldav osa ning vabatahtliku tegevuse motiivide seosed taustandmetega

4.1.1 Taustandmete kirjeldav osa

4.1.1.1 Uuritavate perekonnaseis

Perekonnaseisuks märkis 109 vastanut (71,7%) vallaline, 26 vastanut (17,1%) abielus/vabaabielus ning 17 vastanut (11,2%) mingi muu (nt lahutatud).

4.1.1.2 Uuritavate staaž praeguses vabatahtlikus organisatsioonis

Staaž praeguses organisatsioonis tuli vastanul märkida küsimustikku aastates ja kuudes, juhul kui aastat ei olnud täis, märkis vastanu vaid kuud. Staaž praeguses organisatsioonis varieerus 4 kuust (2 vastanut ehk 1,3%) kuni 15 aasta ja 10 kuuni (1 vastanu ehk 0,7%). Vastanute keskmine staaž praeguses organisatsioonis oli 2 aastat ja 2 kuud. Staaž praeguses organisatsioonis sagedus vastanutel on toodud Tabelis 2.

Tabel 2. *Staaž praeguses organisatsioonis sagedus vastanutel.*

Staaž praeguses organisatsioonis	Sagedus vastanutel
1 kuu kuni 1 aasta	48
1 aasta 1 kuu kuni 2 aastat	44
2 aastat 1 kuu kuni 3 aastat	29
3 aastat 1 kuu kuni 4 aastat	12
4 aastat 1 kuu kuni 5 aastat	10
Rohkem kui 5 aastat	9
Kokku	152

4.1.1.3 Uuritavate üldine staaž vabatahtlikuna

Üldine staaž vabatahtlikuna tuli vastanul märkida küsimustikku aastates ja kuudes, juhul kui aastat ei olnud täis, märkis vastanu vaid kuud. Üldine staaž vabatahtlikuna varieerus 4 kuust (2 vastanut ehk 1,3%) kuni 15 aasta ja 10 kuuni (1 vastanu ehk 0,7%). Vastanute keskmine üldine staaž vabatahtlikuna oli 4 aastat. Üldine staaž vabatahtlikuna sagedus vastanutel on toodud Tabelis 3.

Tabel 3. Üldine staaž vabatahtlikuna sagedus vastanutel.

Staaž praeguses organisatsioonis	Sagedus vastanutel
1 kuu kuni 1 aasta	19
1 aasta 1 kuu kuni 2 aastat	26
2 aastat 1 kuu kuni 3 aastat	35
3 aastat 1 kuu kuni 4 aastat	14
4 aastat 1 kuu kuni 5 aastat	17
Rohkem kui 5 aastat	41
Kokku	152

4.1.1.4 Vabatahtliku tegevuse olulisuse uuritavate hinnangul

Vabatahtliku tegevuse olulisuse vastusevariandid varieerusid vastusevariandist „2 – Pigem ei ole oluline“ (4 vastanut ehk 2,6%) kuni vastusevariandini „5 – Väga oluline“ (34 vastanut ehk 22,4%). Vastusevarianti „1 – Ei ole üldse oluline“ ei leitud andmete analüüsis. Vastanute keskmine olulisuse näitaja oli 3,97. Vabatahtliku tegevuse olulisuse vastusevariantide sagedus vastanutel on toodud Tabelis 4.

Tabel 4. Vabatahtliku tegevuse olulisuse vastusevariantide sagedus vastanutel.

Olulisus	Sagedus vastanutel
1 – Ei ole üldse oluline	0
2 – Pigem ei ole oluline	4
3 – Raske öelda	30
4 – Pigem on oluline	84
5 – Väga oluline	34
Kokku	152

4.1.1.5 Rahulolu vabatahtliku tegevusega uuritavate hinnangul

Rahulolu vabatahtliku tegevusega vastusevariandid varieerusid vastusevariandist „2 – Pigem ei ole rahul“ (6 vastanut ehk 3,9%) kuni vastusevariandini „5 – Väga rahul“ (47 vastanut ehk 30,9%). Vastusevarianti „1 – Ei ole üldse rahul“ ei leitud andmete analüüsis. Vastanute keskmine rahulolu näitaja oli 4,03. Rahulolu vabatahtliku tegevusega vastusevariantide sagedus vastanutel on toodud Tabelis 5.

Tabel 5. Rahulolu vabatahtliku tegevusega sagedus vastanutel.

Rahulolu	Sagedus vastanutel
1 – Ei ole üldse rahul	0
2 – Pigem ei ole rahul	6
3 – Raske öelda	30
4 – Pigem olen rahul	69
5 – Väga rahul	47
Kokku	152

4.1.2 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed taustandmetega

4.1.2.1 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku perekonnaseisuga, staažiga praeguses organisatsioonis ning üldise staažiga

4.1.2.1.1 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku

perekonnaseisuga. Vabatahtliku tegevuse erinevad motiivid mõõdetuna

VTFK-ga on negatiivselt statistiliselt mitteoluliselt seotud vabatahtliku perekonnaseisuga.

Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku perekonnaseisu

vahelised seosed on toodud Tabelis 6.

Tabel 6. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku perekonnaseisu vahelised seosed.

VTFK motiiv	Vabatahtliku perekonnaseis
VTFK Sotsiaalsus	-,011
VTFK Väärtused	-,033
VTFK Täiustus	-,062
VTFK Karjäär	-,087
VTFK Kaitsev	-,131
VTFK Arusaamine	-,025

4.1.2.1.2 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku staažiga

praeguses organisatsioonis. Sotsiaalsus motiiv ning vabatahtliku staaž

praeguses organisatsioonis on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud, sest $p < 0,05$. Seega

võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema

sotsiaalsuse edendamise eesmärgil, seda pikaajalisem on tema staaž praeguses

organisatsioonis. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku

staaž praeguses organisatsioonis vahelised seosed on toodud Tabelis 7.

Tabel 7. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku staaž praeguses organisatsioonis vahelised seosed.

VTFK motiiv	Vabatahtliku staaž praeguses organisatsioonis
VTFK Sotsiaalsus	,202*
VTFK Väärtused	-,119
VTFK Täiustus	-,154
VTFK Karjäär	-,068
VTFK Kaitsev	,076
VTFK Arusaamine	,066

* $p < 0,05$

4.1.2.1.3 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku

üldise staažiga. Sotsiaalsus motiiv ja vabatahtliku üldine staaž on

positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Seega võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema sotsiaalsuse edendamise eesmärgil, seda pikaajalisem on tema üldine staaž vabatahtlikuna. Arusaamine motiiv ja vabatahtliku üldine staaž on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Seega võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema arusaamise edendamise eesmärgil, seda pikaajalisem on tema üldine staaž vabatahtlikuna. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku üldise staaži vahelised seosed on toodud Tabelis 8.

Tabel 8. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku üldise staaži vahelised seosed.

VTFK motiiv	Vabatahtliku üldine staaž
VTFK Sotsiaalsus	,212**
VTFK Väärtused	,122
VTFK Täiustus	-,112
VTFK Karjäär	-,087
VTFK Kaitsev	,372
VTFK Arusaamine	,230**

** $p < 0,01$

4.1.2.2 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku tegevuse olulisusega ning rahuloluga vabatahtlikus tegevuses

4.1.2.2.1 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku tegevuse

olulisusega. Täiustus motiiv ja olulisus on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Seega võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema täiustuse edendamise eesmärgil, seda olulisem on talle vabatahtlik tegevus. Karjäär motiiv ja olulisus on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Seega võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema karjääri edendamise eesmärgil, seda olulisem on talle vabatahtlik tegevus. Kaitsev motiiv ja olulisus on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Seega võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema kaitsvuse edendamise eesmärgil, seda olulisem on talle vabatahtlik tegevus. Arusaamine motiiv ja olulisus on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Seega võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema arusaamise edendamise eesmärgil, seda olulisem on talle vabatahtlik tegevus. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku tegevuse olulisuse vahelised seosed on toodud Tabelis 9.

Tabel 9. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku tegevuse olulisuse vahelised seosed.

VTFK motiiv	Olulisus
VTFK Sotsiaalsus	,182
VTFK Väärtused	,120
VTFK Täiustus	,265**
VTFK Karjäär	,183*
VTFK Kaitsev	,289**
VTFK Arusaamine	,169*

* $p < 0,05$

** $p < 0,01$

4.1.2.2.2 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed rahuloluga

vabatahtlikus tegevuses. Sotsiaalsus motiiv ja rahulolu on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Seega, mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud vabatahtlikuna tegutsema sotsiaalsuse edendamise eesmärgil, seda rahulolevamana tunneb ta ennast seoses vabatahtliku tegevusega. Karjäär motiiv ja rahulolu on positiivselt statistiliselt

oluliselt seotud. Seega, mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud vabatahtlikuna tegutsema karjääri edendamise eesmärgil, seda rahulolevamana tunneb ta ennast seoses vabatahtliku tegevusega. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja rahulolu vabatahtlikus tegevuses vahelised seosed on toodud Tabelis 10.

Tabel 10. *Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja rahulolu vabatahtlikus tegevuses vahelised seosed.*

VTFK motiiv	Rahulolu
VTFK Sotsiaalsus	,169*
VTFK Väärtused	-,010
VTFK Täiustus	,048
VTFK Karjäär	,205*
VTFK Kaitsev	,129
VTFK Arusaamine	,060

* $p < 0,05$

4.1.2.3 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku vanusega ning vabatahtliku sooga

4.1.2.3.1 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku vanusega.

Sotsiaalsus motiiv ja vabatahtliku vanus on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Sellest võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema sotsiaalsuse edendamise eesmärgil, seda suhteliselt vanemaealisem on üliõpilasest vabatahtlik. Täiustus motiiv on negatiivselt statistiliselt oluliselt seotud vabatahtliku vanusega. Seega võib järeldada, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud tegutsema täiustuse edendamise eesmärgil, seda suhteliselt nooremaealisem on üliõpilasest vabatahtlik. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku vanuse vahelised seosed on toodud Tabelis 11.

Tabel 11. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku vanuse vahelised seosed.

VTFK motiiv	Vanus
VTFK Sotsiaalsus	,173*
VTFK Väärtused	,010
VTFK Täiustus	-,176*
VTFK Karjäär	-,139
VTFK Kaitsev	,054
VTFK Arusaamine	,051

* $p < 0,05$

4.1.2.3.2 Vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtliku sooga.

Väärtused motiiv ja vabatahtliku sugu on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja vabatahtliku soo vahelised seosed on toodud Tabelis 12.

Tabel 12. Vabatahtliku tegevuse motiivide, mõõdetuna VTFK-ga, ja soo vahelised seosed.

VTFK motiiv	Sugu
VTFK Sotsiaalsus	,075
VTFK Väärtused	,171*
VTFK Täiustus	,130
VTFK Karjäär	,785
VTFK Kaitsev	-,059
VTFK Arusaamine	,019

* $p < 0,05$

4.2 VTFK alaskaalade üldnäitajad

4.2.1 VTFK alaskaalade varieeruvus ja keskväärtused

VTFK alaskaalade varieeruvuste näitajatena on antud uurimistöös käsitletud miinimumväärtust (lühend MIN), maksimumväärtust (lühend MAX) ning standardhälvet (lühend SD). VTFK alaskaalade keskväärtuste näitajana on antud uurimistöös käsitletud VTFK alaskaala keskmist näitajat (lühend M). VTFK alaskaalade miinimumväärtuse ja maksimumväärtuse puhul oli teistest erinev VTFK Arusaamine, mille miinimumväärtus oli 3 ning maksimumväärtus oli 5, see tähendab, et vastanud ei märkinud vastusevarianti „1 – Ei ole üldse nõus“ ning vastusevarianti „2 – Pigem ei ole nõus“; ülejäänud alaskaalade

puhul said vastanute poolt märgitud kõik viis erinevat vastusevarianti. Vähemsagedased motiivid vabatahtlikel olid VTFK Kaitsev motiiv ning VTFK Sotsiaalsus motiiv.

Sagedasemad motiivid vabatahtlikel olid VTFK Arusaamine motiiv ja VTFK Karjäär motiiv.

Sellest võib järeldada, et üliõpilastest vabatahtlike peamisteks motiivideks vabatahtlikus tegevuses on arusaamise ning karjääri edendamine. VTFK alaskaalade varieeruvuste ja keskväärtuste näitajad on toodud Tabelis 13.

Tabel 13. *Vabatahtlikuna Tegutsemise Funktsioonide Küsimustiku (VTFK) alaskaalade varieeruvuste ja keskväärtuste näitajad.*

VTFK alaskaala	MIN	MAX	SD	M
VTFK Sotsiaalsus	1	5	0,942	2,52
VTFK Väärtused	1	5	0,935	3,76
VTFK Täiustus	1	5	0,904	3,93
VTFK Karjäär	1	5	0,976	4,09
VTFK Kaitsev	1	5	0,930	2,51
VTFK Arusaamine	3	5	0,523	4,57

4.2.2 VTFK alaskaalade sisereliaablus

VTFK alaskaalade sisereliaablust iseloomustab Cronbachi Alpha, mille näitaja varieerus 0,453 (VTFK Arusaamine alaskaala) kuni 0,837 (VTFK Väärtused). VTFK alaskaalade väidete arv varieerus kolmest väitest (VTFK Arusaamine) kuni viie väiteni (VTFK Sotsiaalsus; VTFK Karjäär). VTFK alaskaalade väidete arv ning alaskaalade Cronbachi Alpha väärtused on toodud Tabelis 14.

Tabel 14. *Vabatahtlikuna Tegutsemise Funktsioonide Küsimustiku (VTFK) alaskaalade väidete arv ning Cronbachi Alpha väärtused.*

VTFK alaskaala	Väidete arv	Cronbachi Alpha väärtus
VTFK Sotsiaalsus	5	,763
VTFK Väärtused	4	,837
VTFK Täiustus	4	,818
VTFK Karjäär	5	,815
VTFK Kaitsev	4	,721
VTFK Arusaamine	3	,453

Tabelist 14 järeldub, et kolme VTFK alaskaala (VTFK Väärtused; VTFK Täiustus; VTFK Karjäär) sisereliaablused on väga head, sest ületavad piiri 0,800.

4.3 Esimene hüpotees

Esimese hüpoteesi sõnastus oli: sotsiaalsus motiiv ja väärtused motiiv vabatahtliku tegevuses on positiivselt seotud vabatahtliku tegevuse üldise staažiga. Hüpoteesi tõestuseks on oluline vaadelda sotsiaalsus motiivi ning väärtused motiivi eraldi. Sotsiaalsus motiiv ja vabatahtliku tegevuse üldine staaž on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud, sest tegemist on positiivse korrelatsiooniga ($r = 0,212$) ning statistiliselt olulise seosega ($p < 0,05$). Väärtused motiiv ja vabatahtliku tegevuse üldine staaž on positiivselt, kuid mitteoluliselt seotud, sest tegemist on positiivse korrelatsiooniga ($r = 0,122$) ning statistiliselt mitteolulise seosega ($p > 0,05$). Hüpotees leidis osaliselt kinnitust, see tähendab, et mida rohkem on üliõpilastest vabatahtlikud motiveeritud tegutsema sotsiaalsuse edendamise eesmärgil, seda pikaajalisem on nende vabatahtliku tegevuse üldine staaž.

4.4 Teine hüpotees

Teise hüpoteesi sõnastus oli: karjäär motiiv vabatahtliku tegevuses on positiivselt seotud vabatahtliku tegevuse olulisusega. Karjäär motiiv ja vabatahtliku tegevuse olulisus on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud, sest tegemist on positiivse korrelatsiooniga ($r = 0,183$) ning statistiliselt olulise seosega ($p < 0,05$), see tähendab, et mida rohkem on üliõpilastest vabatahtlikud motiveeritud vabatahtlikuna tegutsema karjääri edendamise eesmärgil, seda olulisem on neile vabatahtlik tegevus.

5. Arutelu

Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada vabatahtliku tegevuse motiivid ning vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtlike demograafiliste näitajatega (vabatahtliku üldine staaž, vabatahtliku perekonnaseis) Tartu Ülikooli vabatahtlike hinnangul.

Esimene hüpotees oli: sotsiaalsus motiiv ja väärtused motiiv vabatahtliku tegevuses on positiivselt seotud vabatahtliku tegevuse üldise staažiga, leidis osaliselt kinnitust, nimelt ilmnes tööst, et mida rohkem on üliõpilastest vabatahtlikud motiveeritud tegutsema sotsiaalsuse (vabatahtlik tegevus annab võimaluse olla koos lähedastega ning lisaks sellele teha tegevusi, mis on eelistatud oluliste teiste poolt) edendamise eesmärgil, seda pikaajalisem on nende vabatahtliku tegevuse üldine staaž. Teine pool hüpoteesist, mis käsitles seost väärtused motiivi (seotud inimlike ja altruistlike muredega teiste inimeste pärast) ja vabatahtliku tegevuse üldise staaži vahel, ei leidnud kinnitust, sest seos oli positiivne, kuid statistiliselt mitteoluline.

Kuusemäe (2012) leidis, et sotsiaalsus motiiv ja väärtused motiiv ei olnud kumbki statistiliselt oluliselt seotud vabatahtliku tegevuse üldise staažiga. Käesolevas uurimistöös ja Kuusemäe (2012) uurimistöös oli sarnane, et vabatahtliku tegevuse pikkust ehk üldist staaži mõjutavad tõenäoliselt enam teised motiivid kui väärtuste motiiv.

See-eest selgus andmete analüüsi tulemusena, et arusaamine motiiv (seotud eelkõige uute kogemuste õppimisega, see tähendab, et vabatahtlik saab vabatahtliku tegevuse kaudu rakendada neid teadmisi, oskusi ja võimeid, mida ta ei saa rakendada tõhusalt teiste tegevuste kaudu) oli statistiliselt oluliselt seotud vabatahtliku tegevuse üldise staažiga. Tuginedes käesoleva uurimistöö tulemustele, võib järeldada, et sotsiaalsus motiiv ja arusaamine motiiv on võimalikud ennustajad, mis mõjutavad vabatahtliku tegevuse üldist staaži – pikaajalist vabatahtliku tegevuse tegemist üliõpilasest vabatahtlikul. Vastupidiselt sellele järeldusele, on leitud, et vabatahtliku tegevuse motiividest on hoopis väärtused motiiv ja karjäär motiiv (seotud karjäärast saadavate kasudega, see tähendab, et vabatahtliku jaoks on oluline eelkõige vabatahtlikust tegevusest saadav sotsiaalne kapital ning kogemused, mida ta saab kasutada tõhusalt oma praeguses/ tulevases karjääris) enim ennustavad konkreetset käitumist, sealhulgas vabatahtliku tegevust (Houle et al., 2005). Eelpool toodud tulemustele ja valimitele tuginedes võib järeldada, et vabatahtliku tegevuse üldise staaži võimalikeks ennustajateks vabatahtlikul võivad olla nii sotsiaalsus motiiv ja arusaamine motiiv kui ka väärtused motiiv

ja karjäär motiiv. Siinkohal on oluline välja tuua, et kahe uurimistöö erinevused seonduvalt vabatahtliku tegevuse üldise staaži võimalike ennustajatega võivad olla tingitud erinevat tüüpi valimitest (käesolevas uurimistöös vaid üliõpilastest vabatahtlikud vanuses 19 aastat kuni 30 aastat; teises uurimistöös vabatahtlikud vanuses 15 aastat kuni 80 aastat).

Karjäär motiiviga seonduvalt lähevad uurimistulemused kaheks, see tähendab, et osa uurimistulemusi on näidanud, et karjäär motiiv oli statistiliselt oluliselt negatiivselt seotud vabatahtliku tegevuse üldise staažiga, see tähendab, et mida rohkem ollakse motiveeritud tegutsema vabatahtlikus tegevuses karjääri edendamise eesmärgil, seda lühiajalisem on vabatahtliku tegevuse üldine staaž (Kuusemäe, 2012; Finkelstein, Penner & Brannick 2005).

Teine hüpotees oli: karjäär motiiv vabatahtliku tegevuses on positiivselt seotud vabatahtliku tegevuse olulisusega, leidis kinnitust, see tähendab, et mida rohkem on üliõpilastest vabatahtlikud motiveeritud tegutsema karjääri edendamise eesmärgil, seda olulisemaks peavad nad enda jaoks vabatahtlikku tegevust.

Uurimistulemustest selgus, et kõige tähtsamaks motiiviks vabatahtliku tegevuse olulisuses oli arusaamise motiiv, sellele järgnes karjääri motiiv. Suhteliselt tähtsad olid ka täiustuse motiiv ja kaitsev motiiv; kõige vähemtähtsamaks peeti väärtused motiivi ja sotsiaalset motiivi vabatahtlikus tegevuses tegelevate üliõpilaste hinnangul.

Karjäär motiiv on oluline tegutsemiseks vabatahtlikuna; vabatahtlikele tuleb pakkuda ka võimalusi oma karjääri motiivi teostamiseks vabatahtlikus tegevuses, näiteks läbi karjääriarengu mudeli (Akintola, 2010). Oluline on, et vabatahtlikud näeksid vabatahtlikus tegevuses seoses oma karjääri teostamisega ka ajalist perspektiivi ning organisatsioonil tuleb tähelepanu pöörata taolisele uurimistulemusele, et vabatahtlikke tõhusamalt rakendada oma organisatsiooni tegevustes, sealhulgas vabatahtlikus tegevuses (Kuusemäe, 2012).

Vähemolulised motiivid üliõpilastest vabatahtlikel olid kaitsev motiiv (seotud eelkõige ego funktsioneerimisega, see tähendab, et vabatahtlik kaitseb ja parandab vabatahtliku tegevuse abil enda personaalseid puudujääke ehk negatiivseid isiksuseomadusi; vabatahtlik püüab vähendada enda süütunnet seonduvalt tollega, et ta tunneb ennast rõõmsamalt kui osa teisi inimesi) ning sotsiaalsus motiiv (suhted teiste indiviididega, see tähendab, et vabatahtlik tegevus annab võimaluse olla koos lähedastega ning lisaks sellele teha tegevusi, mis on eelistatud oluliste teiste poolt). Olulised motiivid üliõpilastest vabatahtlikel olid arusaamine

motiiv (seotud eelkõige uute kogemuste õppimisega, see tähendab, et vabatahtlik saab vabatahtliku tegevuse kaudu rakendada neid teadmisi, oskusi ja võimeid, mida ta ei saa rakendada tõhusalt teiste tegevuste kaudu) ning karjäär motiiv (seotud karjäärist saadavate kasudega, see tähendab, et vabatahtliku jaoks on oluline eelkõige vabatahtlikust tegevusest saadav sotsiaalne kapital ning kogemused, mida ta saab kasutada tõhusalt oma praeguses/ tulevases karjääris). Sellest võib järeldada, et üliõpilastest vabatahtlike peamisteks motiivideks vabatahtlikus tegevuses on arusaamise ning karjääri edendamine. Taolise uurimistulemuseni, teistsuguse valimitüübiga uurimuses, on jõudnud ka Kuusemäe (2012).

Vabatahtliku perekonnaseisu analüüsimisel selgus, et vabatahtliku perekonnaseis oli seotud vabatahtliku tegevuse motiividega statistiliselt mitteoluliselt ning negatiivselt vabatahtliku tegevuse motiividega. Seega võib järeldada, et üliõpilasest vabatahtliku perekonnaseis ei ole vabatahtliku tegevuse motiivide etteennustajaks vabatahtlikus tegevuses.

Vabatahtliku staažiga praeguses organisatsioonis analüüsimisel selgus, et staažil praeguses organisatsioonis on positiivselt statistiliselt oluline seos sotsiaalsus motiiviga. Seega võib järeldada, et mida pikaajalisem on üliõpilasest vabatahtliku staaž praeguses organisatsioonis, seda rohkem on ta motiveeritud tegutsema sotsiaalsuse edendamise eesmärgil.

Rahulolu vabatahtlikus tegevuses analüüsimisel selgus, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud vabatahtlikuna tegutsema sotsiaalsuse edendamise eesmärgil, seda rahulolevamana tunneb ta ennast seoses vabatahtliku tegevusega. Lisaks sellele selgus analüüsimisel, et mida rohkem on üliõpilasest vabatahtlik motiveeritud vabatahtlikuna tegutsema karjääri edendamise eesmärgil, seda rahulolevamana tunneb ta ennast seoses vabatahtliku tegevusega.

Selgus, et vabatahtliku vanus on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud sotsiaalsus motiiviga. Sellest võib järeldada, et mida suhteliselt vanemaalisem on üliõpilasest vabatahtlik, seda rohkem on ta motiveeritud tegutsema sotsiaalsuse edendamise eesmärgil vabatahtlikuna. Vabatahtliku vanus oli negatiivselt oluliselt seotud täiustus motiiviga. Seega võib järeldada, et mida suhteliselt vanemaalisem on üliõpilasest vabatahtlik, seda vähem on ta motiveeritud tegutsema täiustuse edendamise eesmärgil.

Selgus, et vabatahtliku sugu on positiivselt statistiliselt oluliselt seotud väärtused motiiviga. Lisaks väärtused motiivile on leitud ka statistiliselt oluline erinevus vabatahtliku sool sotsiaalsus motiivis (Kuusemäe, 2012).

Uurimistöö tugevusteks on mitmed erinevad aspektid, näiteks ainuisikuline läbiviija, individuaalne lähenemine uuritavale, lähtekoht autori tulevases uurimistöös. Esiteks, ainuisikulise läbiviija tugevuse olemuseks on see, et uurimus viidi läbi individuaalselt uurimistöö autori poolt. Teiseks, individuaalne lähenemine uuritavale on tugevuseks, sest sellega elimineeritakse grupi mõjust (kui küsimustiku anketeeritakse grupiga, näiteks auditooriumis 30 üliõpilasega) tingitud vastused ning lisaks on individuaalne lähenemine oluline ka uuritava isiklikust seisukohast, see tähendab seda, et uuritav saab vajadusel küsida küsimustiku läbiviijalt täpsustavaid küsimusi ning teha ka hiljem täpsustavaid märkusi-soovitusi. Kolmandaks, antud uurimistööd on võimalik autoril kasutada lähtekohana ka tulevases uurimistöös, millesse on kaasatud üliõpilastest vabatahtlikud.

Uurimistöö peamiseks piiranguks on väike valim, millest tingituna on võimalik teha üldistusi vaid üliõpilastest vabatahtlike kohta. Sellest tingituna soovitab käesoleva uurimistöö autor uurida edasi vabatahtliku tegevuse motiive ning teostada uurimus suurema valimiga kui käesolevas uurimistöös. Lisaks sellele oleks tulnud kasuks mitmekülgsemate (võrreldes käesoleva uurimistöö omadega) demograafiliste taustandmete sissetoomine.

Lisaks sellele on autoril võimalus saadud uurimistulemusi tutvustada ka mõnel vabatahtliku tegevusega seonduval üritusel. Kui teatakse üliõpilastest vabatahtlike motiive, siis on võimalik tõhusamalt õpetajaks saavaid üliõpilasi õhutada osalema vabatahtlikus tegevuses, millega seonduv ka see, et vabatahtlik tegevus on tähtis õpetaja abistava käitumise, sealhulgas prosotsiaalse käitumise mudelina.

Soovitusi edasisteks uurimistöödeks on kaks. Esiteks, uurida edasi vabatahtliku tegevuse motiive ning teha seda suurema valimiga kui käesolevas uurimistöös. Teiseks, oluline on uurimuses kasutada ainuisikulist läbiviijat ning individuaalset lähenemist.

Kokkuvõte

Uurimistöö eesmärgiks on välja selgitada vabatahtliku tegevuse motiivid ning vabatahtliku tegevuse motiivide seosed vabatahtlike demograafiliste näitajatega (vabatahtliku üldine staaž, vabatahtliku perekonnaseis) Tartu Ülikooli vabatahtlike hinnangul.

Uurimistöö põhineb kvantitatiivsel uurimisel, milles osales 152 Tartu Ülikooli vabatahtliku tegevusega tegelevat üliõpilast, kellest 72,4% olid naised ja 27,6% olid mehed. Andmeid koguti 11. veebruarist 2013 kuni 10. märtsini 2013. Uurimistöös kasutati andmekogumisinstrumentina kirjalikku küsimustikku Volunteer Functions Inventory (Clary et al., 1998; VFI), mille kohandas eesti keelde Kuusemäe (2012).

Uurimistöö põhitekst koosneb viiest osast: sissejuhatus, teoreetilised lähtekohad, meetodika, tulemused ning arutelu. Tulemustest ilmnes, et mida rohkem on üliõpilastest vabatahtlikud motiveeritud tegutsema sotsiaalsuse edendamise eesmärgil, seda pikaajalisem on nende vabatahtliku tegevuse üldine staaž. Lisaks selgus, et mida rohkem on üliõpilastest vabatahtlikud motiveeritud tegutsema väärtuste edendamise eesmärgil, seda lühiajalisem on nende vabatahtliku tegevuse üldine staaž. Seonduvalt vabatahtliku tegevuse olulisusega selgus, et mida rohkem on üliõpilastest vabatahtlikud motiveeritud tegutsema karjääri edendamise eesmärgil, seda olulisemaks peavad nad enda jaoks vabatahtlikku tegevust.

Vabatahtliku tegevuse motiivide puhul selgus, et vähemolulised motiivid üliõpilastest vabatahtlikel olid kaitsev motiiv ning sotsiaalsus motiiv. Olulised motiivid üliõpilastest vabatahtlikel olid arusaamine motiiv ja karjäär motiiv. Sellest võib järeldada, et üliõpilastest vabatahtlike peamisteks motiivideks vabatahtlikus tegevuses on arusaamise edendamine (seotud eelkõige uute kogemuste õppimisega, see tähendab, et vabatahtlik saab vabatahtliku tegevuse kaudu rakendada neid teadmisi, oskusi ja võimeid, mida ta ei saa rakendada tõhusalt teiste tegevuste kaudu) ning karjääri edendamine (seotud karjäärist saadavate kasudega, see tähendab, et vabatahtliku jaoks on oluline eelkõige vabatahtlikust tegevusest saadav sotsiaalne kapital ning kogemused, mida ta saab kasutada tõhusalt oma praeguses/ tulevases karjääris).

Märksõnad: vabatahtlik tegevus, motiivid, funktsionalistlik paradigma, motivatsioon, üldine staaž, perekonnaseis, olulisus.

Summary

The aim of this research is to ascertain the motives of volunteerism and the relationships between the motives of volunteerism and volunteers' demographical indicators (volunteers' duration of service in volunteerism, volunteer' personal status). The research relies on the assays of the volunteers of the University of Tartu.

The research based on quantitative study in which took part 152 undergraduates of the University of Tartu, who were engaged in a volunteerism, 72,4% of them were women and 27,6% of them were men. The data was collected from 11th of February 2013 till 10th of March 2013. The questionnaire used in this research was „Volunteer Functions Inventory“ (Clary et al., 1998; VFI), which had been adapted by Kuusemäe (2012).

The research consists of five parts: introduction, theoretical base, methodology, results and discussion. The results of the research revealed that the more volunteers of undergraduates are motivated to act on social motive, the longer is their duration of service in volunteerism. Moreover revealed that the more volunteers of undergraduates are motivated to act on career motive, the shorter is their duration of service in volunteerism. Relation to importance on volunteerism revealed that the more volunteers of undergraduates are motivated to act on career motive, the more important is volunteerism for them.

In the case of the motives of volunteerism is revealed the fact that less important motives for volunteers of undergraduates were protective motive and social motive. Important motives for volunteers of undergraduates were understanding motive (more about this motive in Clary et al., 1998) and career motive (more about this motive in Clary et al., 1998). In conclusion, the main motives for volunteers of undergraduates in volunteerism are to act on understanding motive and career motive.

Keywords: volunteerism, motives, functional approach, motivation, duration of service, personal status, importance.

Tänuõnad

Uurimistöö valmimisel kasutati Tartu Ülikooli vabatahtliku tegevusega tegelevate üliõpilaste abi, kes aitasid kaasa uurimuse läbiviimise etapis. Lisaks sellele kasutati abi Tartu Ülikooli õppejõududelt Jaan Mikk (emeritprofessor) ja Karin Naruskov (nooremteadur), kes andsid esmased teadusalased teadmised pedagoogika uurimismeetoditest. Lõpetuseks soovib uurimistöö autor tänada enda perekonnaliikmeid ning sõpru, kes jagasid tõhusaid ning mitmekülgeid mõtteid nii uurimistöö planeerimise etapis, uurimuse läbiviimise etapis kui ka uurimistöö valmimise etapis.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrekselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kasutatud kirjandus

- Akintola, O. (2010). What motivates people to volunteer? The case of volunteer AIDS caregivers in faith-based organisations in KwaZulu-Natal, South-Africa. *Health Policy and Planning*, 26(1), 53–62.
- Batson, C. D., Van Lange, P. A. M., Ahmad, N., & Lishner, D. A. (2003). Altruism and helping behavior. In M. A. Hogg & J. Cooper (Eds.), *Sage handbook of social psychology* (pp. 279–295). London: Sage Publications.
- Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (2002). *Individualization: institutionalized individualism and its social and political consequences*. London: SAGE Publications.
- Benson, P. L., Dehority, J., Garman, L., Hanson, E., Hochschwender, M., Lebold, C., Rohr, R., & Sullivan J. (1980). Intrapersonal correlates of nonspontaneous helping behavior. *The Journal of Social Psychology*, 110(1), 87–95.
- Callero, P. L. (1985). Role-Identity Salience. *Social Psychology Quarterly*, 48(3), 203–215.
- Callero, P. L., Howard, J. A., & Piliavin, J. A. (1987). Helping behavior as a role behavior: Disclosing social structure and history on the analysis of prosocial action. *Social Psychology Quarterly*, 50(3), 247–256.
- Clary, E. G., & Snyder, M. (1991). A functional analysis of altruism and prosocial behavior: The case of volunteerism. In M. Clark (Ed.), *Review of personality and social psychology* (Vol. 12, pp. 119–148). Newbury Park, CA: Sage.
- Clary, E. G., Snyder, M., Ridge, R. D., Copeland, J., Stukas, A. A., Haugen, J., & Miene, P. (1998). Understanding and assessing the motivations of volunteers: a functional approach. *Personality Processes and Individual Differences*, 74(6), 1516–1530.
- Clary, E. G., & Snyder, M. (1999). The motivations to volunteer: Theoretical and practical considerations. *Current Directions in Psychological Science*, 8(5), 156–159.
- Finkelstein, M. A., Penner, L. A., & Brannick, M. T. (2005). Motive, role identity, and prosocial personality as predictors of volunteer activity. *Social Behavior and Personality*, 33(4), 403–418.

- Finkelstein, M. A. (2008). Volunteer satisfaction and volunteer action: a functional approach. *Social Behavior and Personality*, 36(1), 9–18.
- Francis, J. E. (2011). The functions and norms that drive university student volunteering. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 16(1), 1–12.
- Grube, J., & Piliavin, J. A. (2000). Role identity, organizational experience and volunteer experience. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26(9), 1108–1119.
- Hart, D., & Fegley, S. (1995). Prosocial Behavior and Caring in Adolescence: Relations to Self-understanding and Social Judgment. *Child Development*, 66(5), 1346–1359.
- Houle, B. J., Sagarin, B. J., & Kaplan, M. F. (2005). A Functional Approach to Volunteerism: Do Volunteer Motives Predict Task Preference? *Basic and Applied Social Psychology*, 27(4), 337–344.
- Kuusemäe. (2012). *Vabatahtlike motiivide, rahulolu, rolli identiteedi ja tajutud ootuste seosed püsiva vabatahtliku tegevusega*. Publitseerimata magistritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.
- Kõiv, K. (2003). Sotsiaalsed oskused ja nende arendamine. H. Tälli, & M. Maser (Toim), *Terviseedendus lasteaias* (lk 89–93). Tartu: Tervise Arengu Instituut.
- Lastefond. (2013). Sihtasutus Tartu Ülikooli Kliinikumi Lastefond. Külastatud aadressil: <http://lastefond.ee/lastefondist/eesmargid/>.
- Marta, E., & Pozzi, M. (2006). Volunteerism during young adulthood: an Italian investigation into motivational patterns. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 17(3), 221–232.
- Möller, G., Ender, J. & Mänd, K. (2009). *Vabatahtlikus tegevuses osalemise Eestis. Uuringuaruanne*. Külastatud aadressil: <https://www.siseministerium.ee/public/VTosalemise2009.pdf>.
- Mägi, M.-L. (2012). *Tartu Ülikooli bakalaureuseastme üliõpilaste akadeemilise motivatsiooni võrdlus kahe teaduskonna näitel*. Publitseerimata seminaritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Omoto, A. M., & Snyder, M. (1995). Sustained Helping Without Obligation: Motivation, Longevity of Service, and Perceived Attitude Change Among AIDS Volunteers. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(4), 671–686.

- Orav, M. (Toim). (2012). *Tartu Akadeemiline Meeskoor 100*. Tallinn: Aasta Raamat.
- Penner, L. A. (2002). Dispositional and Organizational Influences on Sustained Volunteerism: An Interactionist Perspective. *Journal of Social Issues*, 58(3), 447–467.
- Penner, L. A. (2004). Volunteerism and Social Problems: Making Things Better or Worse. *Journal of Social Issues*, 60(3), 645–666.
- Ryan, R. M., Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54–67.
- Stukas, A. A., Worth, K.A., Clary, E. G., & Snyder, M. (2009). The matching of motivations to affordances in the volunteer environment: an index for assessing the impact of multiple matches on volunteer outcomes. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 38(1), 5–28.
- Surva, L. (2009). *Vabatahtliku tegevuse arendamine kolmel tasandil: Ühiskond. Organisatsioon. Indiviid*. Publitseerimata magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Tartu Ülikool. (2010). Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna põhikiri. Külastatud aadressil: <http://www.tyee.ee/images/dokumendid/haldus/phikiri.pdf>.
- Tartu Ülikool. (2008). Tartu Ülikooli arengukava aastani 2015 (A2015). Külastatud aadressil: http://www.ut.ee/sites/default/files/www_ut/ulikoolist/tartu-ulikooli-arengukava-2009-2015.pdf.
- Vainomäe, K. (2010). *Sotsiaalsete oskuste treeningus osalenud erikooli õpilaste abistav sotsiaalvõrgustik*. Publitseerimata magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Vene, K. (2005). *Vabatahtlik töö siirdeaja Eestis: vabatahtlike kogemus, motivatsioon ja võrgustikud*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.
- Winniford, J. C., Carpenter, D. S., & Grider, C. (1995). An analysis of the traits and motivations of college students involved in service organizations. *Journal of College Student Development*, 36(1), 27–38.
- Wu, J., Wing Lo, T., & Liu, E. S .C. (2009). Psychometric properties of the volunteer functions inventory with Chinese students. *Journal of Community Psychology*, 37(6), 769–780.

Lisad

Lisa 1. Uurimistöö küsimustik

Hea vabatahtlik!

*Mina olen Mart Kimmel ja olen Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi bakalaureuseõppe üliõpilane. Viin oma bakalaureusetöö raames läbi küsitlust, mille **eesmärgiks** on välja selgitada vabatahtliku tegevuse tagamaad Tartu Ülikooli vabatahtliku tegevusega tegelevate üliõpilaste hinnangul. Teie vastused jäävad **anonüümseks!***

Mart Kimmel
Tartu Ülikooli bakalaureuseõppe üliõpilane
E-post: martlemm@ut.ee

Küsimustik A

Palun täitke lüngad või tõmmake ring ümber Teile sobivale vastusevariandile.

1. Vanus: aastat.

2. Sugu.

Palun vastamiseks **märgistage ringiga üks** sobivaima vastusevariandi ees olev number!

1. Mees.
2. Naine.

3. Perekonnaseis.

Palun vastamiseks **märgistage ringiga üks** sobivaima vastusevariandi ees olev number!

1. Vallaline.
2. Abielus/ vabaabielus.
3. Mingi muu (n lahutatud)

4. Miks Te tegutsete vabatahtlikuna? Palun **põhjendage** oma vastust!

5. Missugune on Teie **staaž** vabatahtlikuna **praeguses organisatsioonis**?

Palun **märkige kasti numbritega** oma staaž aastates ja kuudes!

Staaž:

6. Missugune on Teie **üldine staaž** vabatahtlikuna?

Selgituseks Teile, et antud juhul mõeldakse üldise staaži all seda perioodi, mil Teie olete tegelenud vabatahtliku tegevusega.

Palun **märkige kasti numbritega** oma staaž aastates ja kuudes!

Üldine staaž:

7. Kui oluline on vabatahtlik tegevus **Teie elus**?

Ei ole üldse oluline 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Väga oluline

8. Kui rahul Teie olete **enda vabatahtliku tegevusega**?

Ei ole üldse rahul 1 - 2 - 3 - 4 - 5 Väga rahul

Kasutades 5-pallist skaalat, hinnake palun, kui oluline iga järgnev vabatahtlikuna tegutsemise **võimalik põhjus on Teie jaoks.**

Palun **ristitage üks** sobiv väite taga asuv numbrikast, mõeldes vabatahtliku tegevuse tegemisele oma **praeguses organisatsioonis.**

1 – Ei ole üldse oluline, 2 – Pigem ei ole oluline, 3 – Raske öelda, 4 – Pigem on oluline,

5 – Väga oluline

Nr.	Väide	1	2	3	4	5
1.	Vabatahtlik tegevus võib aidata Teil luua kasulikke kontakte organisatsioonis, kus Teile meeldiks töötada.					
2.	Teie sõbrad tegelevad vabatahtliku tegevusega.					
3.	Teie olete mures inimeste pärast, kes on Teist vähem õnnelikud.					
4.	Teile lähedased inimesed soovivad, et Teie tegeleksite vabatahtlikuna.					
5.	Vabatahtlikuna tegutsemine paneb Teid tundma end olulisena.					
6.	Teie tuttavad tunnevad huvi ühiskondlikult kasuliku töö vastu.					
7.	Ükskõik, kui halvasti Teie olete ennast mingil hetkel tundnud, vabatahtlik tegevus aitab Teil seda unustada.					
8.	Teie olete siiralt mures nende inimeste pärast, keda Teie vabatahtlikuna aitate.					
9.	Vabatahtlikuna tegutsedes Teie tunnete end vähem üksildasena.					
10.	Teie saate luua uusi kontakte, mis võivad edendada Teie äri või karjääri.					
11.	Vabatahtlik tegevus tõstab Teie enesehinnangut.					
12.	Vabatahtlik tegevus võimaldab Teil näha asju uuest vaatenurgast.					
13.	Vabatahtlik tegevus võimaldab Teil avastada erinevaid karjäärivõimalusi.					
14.	Teie tunnete kaasa inimestele, kes vajavad abi.					
15.	Teie lähedased väärtustavad kõrgelt ühiskondlikult kasulikku tööd.					
16.	Teie peate teiste aitamist oluliseks.					
17.	Vabatahtlik tegevus aitab Teil lahendada Teie enda isiklikke probleeme.					
18.	Vabatahtlik tegevus aitab Teil valitud erialal edukas olla.					
19.	Vabatahtlikuna tegutsemine on oluline tegevus inimeste jaoks, keda Teie hästi tunnete.					
20.	Vabatahtlik tegevus aitab Teil üle saada enda muredest.					
21.	Teie õpite, kuidas toime tulla erinevate inimestega.					
22.	Vabatahtlikku tööd tehes Teie tunnete end vajalikuna.					
23.	Vabatahtlik tegevus paneb Teid end paremini tundma.					
24.	Vabatahtliku kogemus lisab väärtust Teie CV-le.					
25.	Teie saate arvestada oma tugevaid külgi.					

Täna Teid abi eest!

Lihlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Mart Kimmel

26.10.1990

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihlitsentsi) enda loodud teose „Vabatahtliku tegevuse motiivid Tartu Ülikooli vabatahtlike hinnangul“, mille juhendaja on Kristi Kõiv,

1.1 reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni; 1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 22.05.2013